

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความคลาดเคลื่อนของการประเมินค่าที่ใช้รูปแบบมาตรฐานค่าและผู้ประเมินที่แตกต่างกัน โดยการให้นิสิตและผู้บริหารเป็นผู้ประเมินคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษากิจการนิสิต เป็นสถานการณ์ในการศึกษา และมาตรฐานค่าที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 3 รูปแบบคือ แบบตัวเลข แบบบรรยาย และแบบกราฟิก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตที่ดำเนินงานกิจกรรมนิสิต ในรูปคณะกรรมการสภานิสิต คณะกรรมการบริหารองค์การนิสิต คณะกรรมการชมรม และคณะกรรมการคณะและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารงานกิจกรรมนิสิตระดับต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2534 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 260 คน และทำการสุ่มโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นมาตรฐานค่าคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษากิจการนิสิต ซึ่งสร้างโดยปรีดา อ้วนลำ มีลักษณะการประเมิน 5 ระดับ ค่าความเที่ยง 0.91 โดยผู้วิจัยได้นำเครื่องมาปรับสเกลมาตรฐานค่าออกเป็น 3 รูปแบบคือ มาตรฐานค่าแบบตัวเลข มาตรฐานค่าแบบบรรยาย และ มาตรฐานค่าแบบกราฟิก

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนทำการประเมินคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษากิจการนิสิตทั้ง 4 คน คือ อาจารย์ที่ปรึกษากิจการนิสิต หัวหน้าฝ่ายกีฬา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายบำเพ็ญประโยชน์ และหัวหน้าฝ่ายศิลปวัฒนธรรม จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA) และคำนวณหาค่าประมาณความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกตตะแน ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนอื่นเนื่องจากปฏิสัมพันธ์ และค่าประมาณความคลาดเคลื่อนแบบขัดแย้ง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กรณีสถานการณ์ที่นิสิตเป็นผู้ประเมินคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษากิจการนิสิต พบว่ามาตรฐานค่าแบบตัวเลขและแบบบรรยาย มีความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกต

คะแนนและมีความคลาดเคลื่อนแบบขัดแย้ง ในขณะที่มาตรฐานค่าแบบกราฟิกมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นทั้ง 3 ชนิด คือ ความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนน ความคลาดเคลื่อนอันเนื่องจากปฏิสัมพันธ์ และความคลาดเคลื่อนแบบขัดแย้ง

2. กรณีสถานการณ์ที่ผู้บริหารเป็นผู้ประเมินคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษาภิการ นิลิต พบว่ามาตรฐานค่าทั้ง 3 รูปแบบ มีความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนน แต่ไม่มีความคลาดเคลื่อนอันเนื่องจากปฏิสัมพันธ์ และความคลาดเคลื่อนแบบขัดแย้ง

3. ผู้ประเมินที่เป็นนิสิต มีความคลาดเคลื่อนของการประเมินค่าเชิงปล่อยหรือกดคะแนนสูงกว่าผู้ประเมินที่เป็นผู้บริหาร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ไม่มีหลักฐานยืนยันได้ว่า ระหว่างผู้ประเมินที่เป็นนิสิตกับผู้บริหาร ในการใช้มาตรฐานค่าทั้ง 3 รูปแบบ มีความคลาดเคลื่อนอันเนื่องจากปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 2

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ไม่มีหลักฐานยืนยันได้ว่า ระหว่างผู้ประเมินที่เป็นนิสิตกับผู้บริหาร ในการใช้มาตรฐานค่าทั้ง 3 รูปแบบ มีความคลาดเคลื่อนแบบขัดแย้ง แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 3

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบของงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่ามาตรฐานค่าทั้ง 3 รูปแบบมีความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนน ทั้งกรณีนิสิตและผู้บริหารเป็นผู้ประเมินซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกัตร์ ฝิบูลย์ (2534) พบว่ามาตรฐานค่าแบบกราฟิกปรากฏลักษณะการปล่อยคะแนนสูงกว่า มาตรฐานค่าเชิงพฤติกรรม จากข้อค้นพบนี้สามารถอธิบายได้ว่า มาตรฐานค่าแบบกราฟิกที่มีคำอธิบายหัวข้อมีข้อเสีย คือผู้ตอบมัก จะเลือกเฉพาะปลายสองข้างที่มีการอธิบาย (Thorndike, 1977) โดยเฉพาะผู้ที่ไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม (Wells และ Smith, 1960) ดังนั้นมาตรฐานค่าแบบกราฟิกจึงไม่ใช่มาตรฐานค่าที่เหมาะสมกับนิสิตเป็นผู้ประเมิน แต่จากผลการวิจัยของมัลลิกายูวะเตมีย์ (2527) พบว่าสถานการณ์ที่ประเมินตนเองมาตรฐานค่าแบบกราฟิกมีความเที่ยงสูงกว่ามาตรฐานค่าแบบบรรยาย และแบบตัวเลข ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

มาตรฐานค่าแบบกราฟิกน่าจะเป็นรูปแบบที่ทำให้ผู้ประเมินเกิดความสนใจ และมีความตั้งใจที่จะตอบมากกว่ารูปแบบอื่น ๆ ดังที่ Guilford (1954:268) กล่าวว่ามาตรฐานค่าแบบกราฟิกมีข้อดีมากกว่าข้อเสีย เพราะผู้ประเมินไม่ต้องเชื่อมกับตัวเลข และเปิดโอกาสให้ตัดสินใจได้อย่างละเอียด และ Thorndike (1977:465-6) ได้กล่าวไว้ว่า มาตรฐานค่าแบบกราฟิกเป็นรูปแบบที่มีการเปลี่ยนระดับการประเมินจากตัวเลขหรือค่าแสดงคุณภาพมาเป็นคำคุณศัพท์อธิบายทั่วๆไปและให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมายลงบนเส้นตรง จึงเป็นไปได้ว่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจะเนื่องมาจากผู้ประเมินไม่มั่นใจในการให้คะแนน อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้ได้พิจารณาการประเมินเป็นการประเมินผู้อื่น ซึ่งมาตรฐานค่าแบบกราฟิกมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นทั้ง 3 ชนิด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมิลลิกา ยูวเนเตมีย์ (2527) ในส่วนที่นักเรียนเป็นผู้ประเมิน ประสิทธิภาพการสอบของครูมาตรฐานค่าแบบกราฟิกมีค่าความเที่ยงต่ำสุด

สำหรับมาตรฐานค่าแบบตัวเลขและแบบบรรยายมีความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรืออคติและความคลาดเคลื่อนแบบขัดแย้ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มิลลิกา ยูวเนเตมีย์ (2527) ที่พบว่ามาตรฐานค่าแบบตัวเลข และแบบบรรยายให้ค่าความเที่ยงต่ำสุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นมาก ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่ารูปแบบคำตอบทั้งสองรูปแบบนี้อาจทำให้ผู้ประเมินไม่สะดวกในการประเมินเนื่องจากเป็นการนำเอาตัวเลขหรือตัวอักษรไปสัมพันธ์กับระดับของคุณลักษณะที่ประเมินซึ่ง Guilford (1954 : 265) กล่าวว่ามาตรฐานค่าแบบตัวเลข เป็นรูปแบบที่สร้างได้ง่ายและนำไปใช้ได้ง่ายที่สุด ถ้าผู้ประเมินระมัดระวังเรื่องตัวเลขเพราะถ้าผู้ประเมินนำค่าตัวเลขไปแทนพฤติกรรมที่สังเกตได้ตรง ก็จะทำให้ผลการประเมินมีค่าดีขึ้น และด้วยความเชื่อที่ว่ามาตรฐานค่าแบบตัวเลขเป็นรูปแบบที่เกิดความลำเอียง (bias) หรือความคลาดเคลื่อนได้ง่าย ดังนั้นจึงมีการพัฒนามาตรฐานค่ารูปแบบอื่น ๆ เพื่อใช้ในงานวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ พบว่า มาตรฐานค่าแบบกราฟิกในสถานการณ์ที่ผลิตเป็นผู้ประเมิน มีความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ และข้อค้นพบในประเด็นที่เกี่ยวกับตัวผู้ประเมิน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิโรจน์ คำนิงคุณกร (2529 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การประเมินโดยนักเรียนเกิดความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์มากกว่าการประเมินโดยครูผู้สอน

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษาในลักษณะที่ใกล้เคียงกับการศึกษาครั้งนี้ อาทิ Keaveny และ McGann (1975) ได้ทำการเปรียบเทียบคุณภาพของมาตรประมาณค่าเชิงพฤติกรรม (Behavioral Expectation Scales) กับมาตรประมาณค่าแบบกราฟิก (Graphic Rating Scales) ในสถานการณ์การประเมินพฤติกรรมการสอนของศาสตราจารย์ 4 คน โดยให้นักศึกษาเป็นผู้ประเมิน พบว่า มาตรประมาณค่าเชิงพฤติกรรมมีความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนน (Leacy Error) และความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ (Halo Error) น้อยกว่ามาตรประมาณค่าแบบกราฟิก และ Borman และ Dunnette (1975) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความคลาดเคลื่อนมาตรประมาณค่า 2 รูปแบบ คือ มาตรประมาณค่าเชิงพฤติกรรม มาตรประมาณค่าแบบตัวเลข และมาตรประมาณค่าแบบกราฟิก พบว่า มาตรประมาณค่าเชิงพฤติกรรม มีความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรือกดคะแนน ความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ น้อยกว่ามาตรประมาณค่าแบบตัวเลขและแบบกราฟิก แต่มีค่าความเที่ยงสูงกว่า

สำหรับผลการวิเคราะห์ความคลาดเคลื่อนแบบขัดแย้งพบว่า ในสถานการณ์ที่ผลิตเป็นผู้ประเมิน มาตรประมาณค่าแบบตัวเลข และแบบบรรยาย มีความคลาดเคลื่อนแบบขัดแย้ง แสดงให้เห็นว่าสภาพการประเมินของนิสิตนั้นประเมินคุณลักษณะบางคุณลักษณะแตกต่างกัน ทั้งนี้สาเหตุเนื่องมาจากคุณลักษณะที่ให้นิสิตเป็นผู้ประเมินนั้นนิสิตยังไม่สามารถสังเกตออกมาเป็นพฤติกรรมได้ดังที่ Norman E. Gronlund (1981 : 448) ได้กล่าวถึงหลักการประเมินที่มีประสิทธิภาพว่า คุณลักษณะที่ประเมินนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้โดยตรงและระดับการประเมินบนสเกลควรจะมีการนิยามที่ชัดเจน

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า การใช้มาตรประมาณค่าเพื่อประเมินคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษากิจการนิสิต ที่ประเมินโดยนิสิต มีความคลาดเคลื่อนของการประเมินค่าเชิงปล่อยหรือกดคะแนนสูงกว่าที่ประเมินโดยผู้บริหารสำหรับความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ และแบบขัดแย้ง ไม่มีหลักฐานยืนยันได้ว่ามีความคลาดเคลื่อนแตกต่างกันทั้งระหว่างกลุ่มผู้ประเมิน และระหว่างมาตรประมาณค่า

ข้อเสนอแนะ

ในการนำผลวิจัยไปใช้นั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ในกรณีที่ผู้วิจัยต้องการผลของการประเมินค่าที่มีความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยหรืออคตคณน้อย ๆ ควรให้ผู้บริหารเป็นผู้ประเมิน
2. ในการเลือกใช้มาตรประมาณค่าสำหรับผู้บริหารและนิสิต สามารถเลือกใช้รูปแบบใดก็ได้ เพราะความคลาดเคลื่อนของการประเมินค่าแต่ละรูปแบบไม่แตกต่างกัน
3. ในการสร้างมาตรประมาณค่าแบบกราฟิกนี้ คำอธิบายที่นำมาใช้ควรเป็นคำที่เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปเกี่ยวกับมาตรประมาณค่า ซึ่งจะทำให้การศึกษาในเรื่องนี้มีบูรณยิ่งขึ้น คือ

1. ควรศึกษาความคลาดเคลื่อนของการประเมินในสถานการณ์ประเมินตนเองและเพื่อนร่วมงาน
2. ควรศึกษาความคลาดเคลื่อนของการประเมิน เมื่อผู้ประเมิน มีบุคลิกลักษณะระดับการศึกษาและเนื้อหาที่ประเมินแตกต่างกัน
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบผู้ประเมินที่ผ่าน - ไม่ผ่านการอบรมการใช้มาตรประมาณค่าว่าผลของการประเมินจะมีความคลาดเคลื่อนแตกต่างกันหรือไม่

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย